

ІНСТИТУТ
педагогічної освіти
і освіти дорослих
імені Івана Зязюна
НАПН України

olgabanit@ukr.net

Аналітичний огляд законодавчої бази щодо професійного розвитку педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників

Баніт Ольга Василівна

доктор педагогічних наук,
старший дослідник,
провідний науковий співробітник
відділу андрагогіки ІПООД
імені Івана Зязюна НАПН України

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА

КОНСТИТУЦІЯ
УКРАЇНИ

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ОСВІТУ»

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ПОВНУ
СЕРЕДНЮ ОСВІТУ»

нормативно-правові документи

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

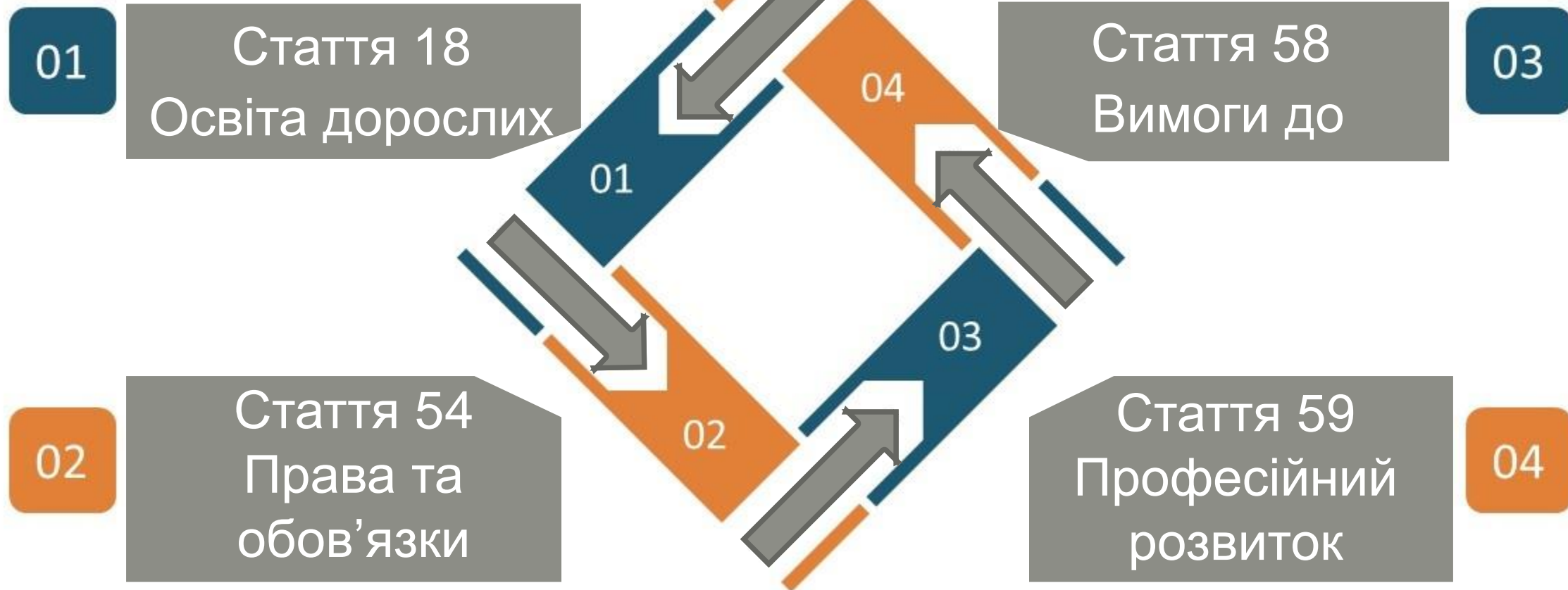
Кожна людина **має право** на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та **має обов'язки** перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Стаття 23

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)

ЗАКОН «ПРО ОСВІТУ»

ЗАКОН «ПРО ОСВІТУ»

Стаття 18. Освіта дорослих

1. Освіта дорослих, що є складовою освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію **права** кожної повнолітньої особи на **безперервне навчання** з урахуванням її **особистісних потреб**, **пріоритетів суспільного розвитку** та **потреб економіки**.

10. Безперервний професійний розвиток - це безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності.

4. Особа має право **на вільний вибір** закладу освіти, установи, організації, іншого суб'єкта освітньої діяльності, видів, форм, темпу здобуття освіти та освітньої програми в межах здобуття освіти дорослих.

2. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування **створюють умови** для **формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих**.

6. Післядипломна освіта включає:

спеціалізацію

перепідготовку

підвищення кваліфікації

стажування

5. Післядипломна освіта передбачає **набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей** на основі здобутої вищої, професійної (професійно-технічної) або фахової передвищої освіти та практичного досвіду.

9. Курси підвстанови професійної діяльності підвищення кваліфікації проводяться для **набуття здобувачем освіти нових компетентностей** у межах професійної діяльності або галузі знань.

Стаття 23 Конституції України

Кожна людина **має право** на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей,

та **має обов'язки** перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

1. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники **мають право** на:
– підвищення кваліфікації, перепідготовку;
вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників;
2. Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники **зобов'язані:**
постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність;

ЗАКОН «ПРО ОСВІТУ»

Розділ VII. ОСВІТА, ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ОПЛАТА ПРАЦІ

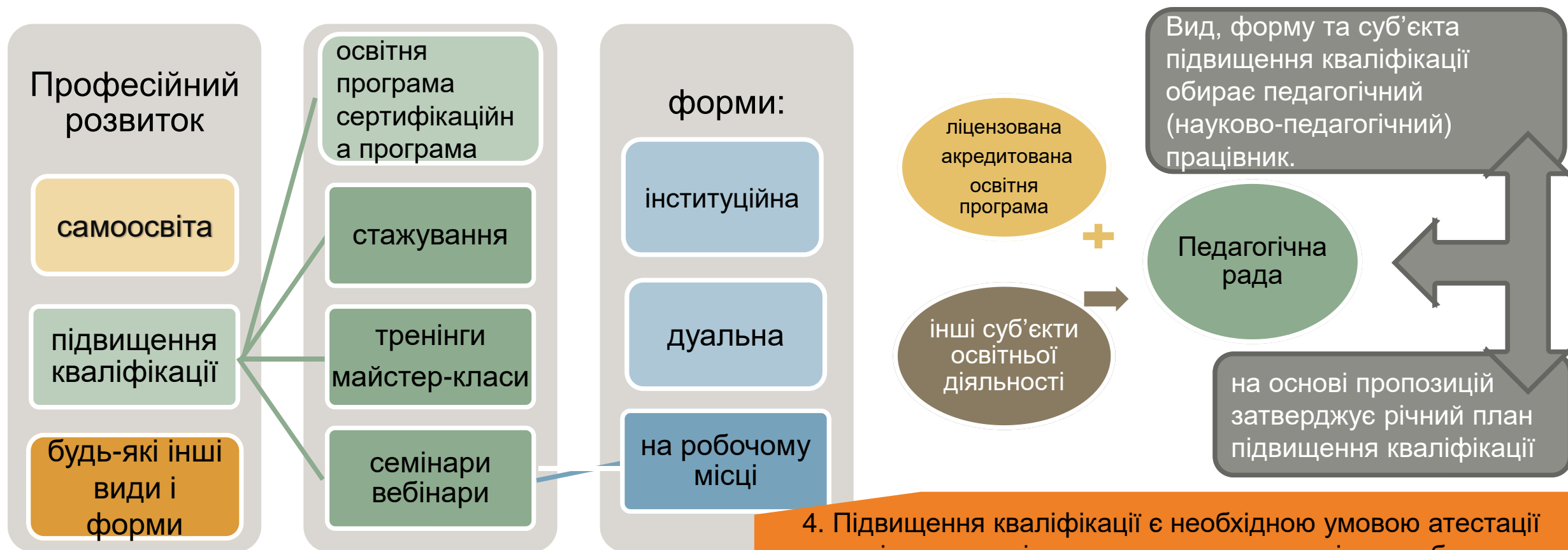
Стаття 58. Вимоги до освіти

п. 2 про фізичний і психічний стан
п. 3 про освіту
п. 4-5 про спеціальність і професійну кваліфікацію

чи можуть бути призначені на посаду педагогічного працівника особи за іншою спеціальністю, яким не було присвоєно професійну кваліфікацію педагогічного працівника

ЗАКОН «ПРО ОСВІТУ»

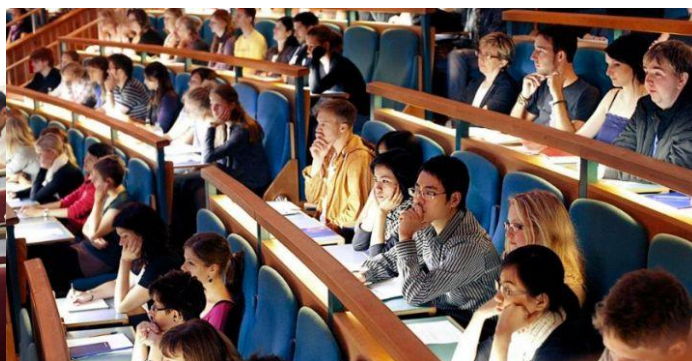
Стаття 59. Професійний розвиток та підвищення кваліфікації

4. Підвищення кваліфікації є необхідною умовою атестації педагогічного працівника та враховується під час обрання за конкурсом на посаду науково-педагогічного працівника.

ЗАКОН «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

Стаття 16.
Система
забезпечення
якості вищої
освіти

Стаття 33.
Структура закладу
вищої освіти

Стаття 57.
Права
педагогічних
працівників

Стаття 59.
Гарантії
педагогічним
працівникам

Стаття 60 . Післядипломна освіта,
підвищення кваліфікації та стажування

ЗАКОН «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

Стаття

16

забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

Стаття

33

підрозділи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів,

Стаття

57

на підвищення кваліфікації та стажування не рідше одного разу на п'ять років

Стаття

59

створюються належні умови для праці, підвищення кваліфікації, організації побуту, відпочинку та медичного обслуговування

ЗАКОН «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

Стаття 60

1. Післядипломна освіта - це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом **поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок** або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду.

2. Післядипломну освіту здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ.

4. Заклад вищої освіти забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників **не рідше** одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати.

3. Педагогічні і науково-педагогічні працівники підвищують кваліфікацію та проходять стажування в Україні і за кордоном.

5. Результати підвищення кваліфікації та проходження стажування враховуються:

1) під час проведення атестації педагогічних працівників;

2) під час обрання на посаду за конкурсом чи укладення трудового договору з науково-педагогічними працівниками.

6. Посади педагогічних і науково-педагогічних працівників, які підвищують кваліфікацію або проходять стажування з відривом від виробництва, на цей період можуть заміщуватися іншими особами без проведення конкурсу на умовах строкового трудового договору (контракту).

ЗАКОН «ПРО ПОВНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ»

1

Стаття 37. Засновник закладу середньої освіти

2

Стаття 38. Керівник закладу загальної середньої освіти

3

Стаття 40. Педагогічна рада

4

Стаття 51. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників

5

Розділ VIII. ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

ЗАКОН «ПРО ПОВНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ»

37

СТАТТЯ

- Засновник (засновники) закладу загальної середньої освіти
- затверджує кошторис
- у тому числі обсяг коштів, що передбачається на підвищення кваліфікації педагогічних працівників,
- контролює його виконання.

38

СТАТТЯ

- 4. Керівник закладу загальної середньої освіти зобов'язаний:
- надавати щороку засновнику пропозиції щодо обсягу коштів, необхідних для підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- зобов'язаний протягом першого року після призначення на посаду пройти курс підвищення кваліфікації з управлінської діяльності обсягом не менше 90 навчальних годин.

40

СТАТТЯ

- Педагогічна рада
- розглядає питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників, розвитку їх творчої ініціативи, професійної майстерності,
- визначає заходи щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників,
- формує та затверджує річний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- приймає рішення щодо визнання результатів підвищення кваліфікації педагогічного працівника,

ЗАКОН «ПРО ПОВНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ»

51

СТАТТЯ

- 1. ... зобов'язаний щороку підвищувати свою кваліфікацію
- гарантується право підвищувати кваліфікацію в комунальному закладі післядипломної освіти,
- що не обмежує його право обрати іншого суб'єкта освітньої діяльності

- 2. Загальна кількість
- не менше за 150 годин
- 10% - робота з учнями з особливими потребами
- відшкодовуються витрати, пов'язані з відрядженням на підвищення кваліфікації

- 3. На основі пропозицій педагогічних працівників
- педагогічна рада закладу освіти формує та затверджує річний план підвищення кваліфікації
- на наступний календарний рік

- 4. За результатами успішного підвищення кваліфікації кожен суб'єкт підвищення кваліфікації зобов'язаний видати педагогічному працівникові документ про підвищення кваліфікації

Ст. 52. З метою забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників, здійснення їх науково-методичної підтримки у системі загальної середньої освіти функціонують центри професійного розвитку педагогічних працівників

Нормативно-правові документи

**ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ
МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
від 21 серпня 2019 р.
№ 800**

**ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ
МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
від 20 березня 2013 р.
№ 207**

**Курси
підвищення
кваліфікації**

*Постанова КМУ від
21.08.2019 року № 800*

**Деякі питання підвищення
кваліфікації педагогічних і
науково-педагогічних
працівників**

2008 2009 2010 2011

ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 21 серпня 2019 р. № 800

в Україні

За кордоном

ТРИВАЛІСТЬ

ПЕРІОДИЧНІСТЬ

забезпечують:

засновники

органи
управління

ВИДИ
ФОРМИ

ОПЛАТА

ПРОЦЕДУРА

**Деякі питання підвищення кваліфікації
педагогічних і науково-педагогічних
працівників**

ВИЗНАННЯ

МЕТА
професійний розвиток

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

від 21 серпня 2019 р. № 800

Види
(п.6)

- навчання за програмою підвищення кваліфікації
  - стажування
- п.26

самоосвіта, програми академічної мобільності, наукове стажування, здобуття наукового ступеня, здобуття вищої освіти

Форми
(п.6)

- Інституційна: очна (денна, вечірня),
- заочна (дистанційна, мережева),
- дуальна, на робочому місці, на виробництві

протягом наступних 15 днів пропозицію:
тему програми
(курсу, лекції, модуля),
форму,
обсяг
тривалість,
суб'єкта,
вартість

Обсяг
(п.16)

- педагогічний або науково-педагогічний працівник – 150 (вищої освіти – 6 кредитів)
- працівник закладу дошкільної, позашкільної та фахової передвищої - 120

Процедура
п.8 (а.2) і п.17-20

- План підвищення кваліфікації закладу освіти на певний рік
- 1 етап - орієнтовний план
- 2 етап - після затвердження кошторису

Педагогічна рада:
розглядає, затверджує,
визнає результати

п. 7. самостійно обирають форми, види, напрями та суб'єктів7.

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ імені ІВАНА ЗЯЗЮНА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

- Освітня програма
- підвищення кваліфікації (150 год)
- Стажування (108 год)

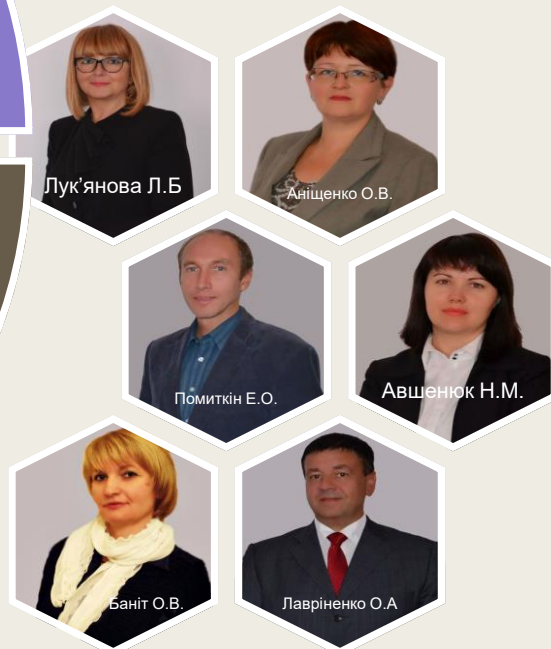
Ліцензія
Наказ МОН
№ 41-л від
11.01.2019

- Цільова аудиторія:
- наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники

Очно-дистанцій на форма навчання

Свідоцтво державного зразка

Викладачі

**ЛІЦЕНЗОВАНА
ОСВІТНЯ
ПРОГРАМА**

**ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ
НАУКОВИХ,
НАУКОВО-
ПЕДАГОГІЧНИХ
І ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ**

150 год

**СВІДОЦТВО
про підвищення
кваліфікації**

№	Назви блоків, циклів, навчальних модулів	Годин	Кредитів
I. Соціо-гуманітарний блок		40	1,34
1.1	Модуль № 1 Модернізація сучасної педагогічної освіти	12	0,4
1.2	Модуль № 2. Інноваційні технології навчання дорослих	12	0,4
1.3	Модуль № 3. Нормативно-правове забезпечення освіти дорослих	8	0,27
1.4	Модуль № 4. Психологічний супровід освітньої діяльності різних категорій дорослого населення	8	0,27
II. Професійно орієнтований блок Інваріантна частина		80	2,66
2.1	Модуль № 1 Професійна та особистісна компетентність сучасного фахівця	16	0,53
2.2	Модуль № 2. Формування андрагогічної компетентності наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників	12	0,4
2.3	Модуль № 3. Розвиток професійної майстерності наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників	16	0,53
2.4	Модуль № 4. Особливості педагогічного супроводу наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників	12	0,4
2.5	Модуль №5. Психологічні особливості комунікації дорослих	12	0,4
2.6	Модуль № 6. Медіаосвіта: теорія, досвід, перспективи	12	0,4
III. Професійно орієнтований блок Варіативна частина		30 (із 60)	1
3.1	Модуль № 1. Технології формування і розвитку екологічної компетентності наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників	10	0,33
3.2	Модуль № 2. Технології розробки концепцій, програм, проектів	10	0,33
3.3	Модуль № 3. Основи наукових досліджень	10	0,33
3.4	Модуль № 4. Профілактика професійного вигорання особистості	10	0,33
3.5	Модуль № 5. Психологія взаємодії з людьми віку пізньої дорослості	10	0,33
3.6	Модуль № 6. Педагогіка мистецтва	10	0,33
Разом		150	5

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

від 20 березня 2013 р. № 207

ПОРЯДОК
видачі ваучерів для підтримання
конкурентоспроможності осіб на ринку праці

Державний Центр зайнятості

<https://www.dcz.gov.ua/storinka/vauchery>

учасники
АТО

45+

звільнені з
військової
служби

Наказ МСПУ
№661

внутрішньо
переміщені
особи

Наказ МОНУ
№1157

в а у ч е р

документ встановленого зразка, що дає особі право на перепідготовку, підготовку на наступному освітньо-кваліфікаційному рівні, спеціалізацію, підвищення кваліфікації у навчальних закладах чи у роботодавця.

ПРОГРАМА 45+

вік – 45 +

не пенсійного віку

страховий стаж –
не менше 15 років

професійно-технічна
або вища освіта

не зареєстровані
в центрі зайнятості

не проходили перепідготовку
не отримували ваучер раніше

Наказ МСПУ
№661

1

Обрати навчання/
підвищення
кваліфікації
Наказ МСПУ №661
Наказ МОНУ №1157

2

Зібрати необхідні
документи
Подати у Центр
зайнятості

3

Отримати
повідомлення
(не пізніше ніж на
8-ий робочий день)

4

Отримати
ваучер
(протягом 5
робочих днів)

5

Укласти договір
про навчання /
підвищення
кваліфікації
(протягом **90
днів**)

6

Пройти
навчання.
Отримати
документ.

заява, паспорт, код, трудова книжка, документ про професійно-технічну чи вищу освіту, реєстраційний номер облікової картки платника податків

Вартість не може перевищувати десятиразовий розмір прожиткового мінімуму
з 1 січня 2020 року – 21 020 грн

A background image showing two business professionals in a meeting. One person is holding a tablet, and the other is holding a pen. They are sitting at a table with a glass of water and some papers. The image is partially obscured by large, overlapping geometric shapes in shades of blue, orange, and grey.

Дякую за увагу!

запитання
коментарі
враження

Баніт Ольга Василівна

доктор педагогічних наук,
старший дослідник,
провідний науковий співробітник
відділу андрагогіки ІПООД
імені Івана Зязюна НАПН України

olgabanit@ukr.net